

CUCERIREA ORAȘELOR PONTICE DE CĂTRE BUREBISTA

Acțiunea militară geto-dacă de la mijlocul veacului I î.e.n. ce a culminat prin cucerirea vechilor colonii grecești — de la Olbia și pînă la Apollonia — și înglobarea lor în regatul lui Burebista, avea să-l consacre pe acesta, încă din antichitate, drept „cel dintii și cel mai mare dintre regii Traciei“. Stăpîn al unui imens teritoriu care se întindea din Balcani¹ pînă în Cadrilaterul boemic², și de la Olbia³ la Pădurile hercynice⁴, Burebista reprezintă la jumătatea secolului I î.e.n. principalul personaj politic din centrul și sud-estul european — justificînd astfel interesul manifestat de istorici în ceea ce-l privește.

Articolul de față își propune să discute, în lumina unor știri literare mai rar amintite de istoriografia românească, două dintre problemele legate de luarea în stăpînire de către geto-daci a cetăților pontice. Prima problemă avută în vedere este aceea a raporturilor Republicii romane cu orașele pontice la jumătatea secolului I î.e.n.; cea de-a doua urmărește precizarea datei la care centrele grecești au fost cucerite și incluse în regatul geto-dac cîrmuit de Burebista. Deși desfășurarea faptelor legate de aceste două chestiuni este îndeobște cunoscută, ne vom permite totuși să le reluăm pentru a sublinia, acolo unde este cazul, detaliile ce ne interesează în acest context.

¹ G. Mihajlov, I.G.B. I, p. 163, nr. 323. În inscripția fragmentară de la Mesembria, alături de numele celor trei strategii apare și cel al regelui Burebista, Βυρεβίσταν. Acest document este coroborat de informația lui Dion din Prusa, care spune în ai săi Λόγοι XXXVI, 4: τὴν <δὲ> τελευταίαν καὶ μεγίστην ἄλωσιν οὐ πρὸ πλείονων ἢ πεντήκοντα καὶ ἑκατον ἐτῶν. εἶλον δὲ καὶ ταύτην Γέται καὶ τὰς ἄλλας τὰς ἐν τοῖς ἀριστεροῖς τοῦ Πόντου πόλεις μέχρι Ἀπολλωνίας.

² *Istoria României*, I, 1960, București, p. 286.

³ Dion Chrysostom, *op. cit.*, XXXVI, 4.

⁴ Caesar, *De Bello Gallico*, VI, 25, 2. „Oritur ab Helvetorum et Nemetum et Rauracorum finibus, rectaque fluminis Danubii regione pertinet ad fines Dacorum et Anartium“.

Încadrarea vechilor colonii grecești în sistemul roman de alianțe este rezultatul campaniei militare din anii 72/71 pe teritoriul Moesiei, campanie condusă de guvernatorul Macedoniei, Marcus Terentius Varro Lucullus⁵. Nu este vorba de o acțiune izolată, ea făcând parte din planul de mare amploare al operațiunilor celui de-al treilea — și ultim — război dintre Republică și puternica coaliție condusă de Mithridate al VI-lea Eupator⁶. Cetățile de pe coasta de nord și de vest a Mării Negre au fost și ele antrenate în această coaliție, constituind pentru Mithridate o bază maritimă, europeană. Dar prin campania din Dobrogea a lui Varro Lucullus, soldată cu supunerea centrelor maritime de la Apollonia și poate pînă la Olbia⁷, regele Pontului pierde o serie de puncte strategice deosebit de importante. Vechile colonii grecești intră astfel în sistemul de state aliate subordonate politicii romane⁸, fără însă ca acest lucru să însemne anexarea lor de către Roma.

Expediția militară condusă de Lucullus, adevărată demonstrație de forță desfășurată probabil pînă la Tanais⁹, reprezenta primul contact dintre legiunile romane și geții ce locuiau între Haemus, Istru și

⁵ Referitor la campania lui Lucullus se găsesc scurte însemnări la: Salustius, *Historiarum reliquiae*, IV, 18 și IV, 19; Strabo, *Geographia*, VII, 6, 1; Tit-Liviu, *Periochae*, XCVII; Plinius Secundus, *Naturalis Historia*, XXXIV, 7, 39; Florus, *Epitomae... Bellum Thracicum*, I, 39/III, 4/6, Appian, *Illyrica*, 30, 85; Eutropiu, VI, 10; Festus, *Breviarum*, 9; Eusebiu, *Chronica*, 234, 22; Ammianus Marcellinus, XXVII, 4, 11; Orosius, VI, 3; Iordanes, *Romana*, 217.

⁶ Em. Condurachi, *Burebista și orașele pontice*, SCIV, IV, 3—4, 1953, p. 519 și D. M. Pippidi, *Din istoria Dobrogei*, I, p. 277.

⁷ Florus, *loc. cit.*, este singurul dintre autorii antici care informează despre Lucullus că „Appius in Sarmatas usque prevenit, Lucullus ad terminum gentium Tanain lacumque Moetin“. Mărturia sa ni se pare verosimilă, ținînd seama de obiectivele lui Lucullus, care erau de a distruge toate bazele maritime ale lui Mithridate IV. Dintre aceste baze Olbia nu putea lipsi, dat fiind apropierea ei de regatul Pontului.

⁸ D. M. Pippidi, *op. cit.*, p. 278 cu discuțiile de la notele 52—54 unde se demonstrează documentat că „foedus“-ul de la Callatis trebuie pus în legătură cu rezultatele campaniei din 72/71 î.e.n. Expedițiile de jaf din 61/60 ale lui Caius Julius Hybrida — asupra cărora vom reveni mai jos — au fost îndreptate și împotriva aliaților din Moesia (v. mai jos nota 18). Procesul ce i-a fost intentat pentru această faptă demonstrează că măcar între Histria și Republică existau relații a căror natură apăra cetatea de vexațiunile guvernatorului Macedoniei. Aceste legături nu puteau fi altele decît cele de alianță așa cum sînt legăturile reflectate, în mod fericit, de „foedus“-ul descoperit la Callatis. Sugestia lui Al. Suceveanu din comunicarea publicată în *Pontice*, 2, 1969, pp. 269—274 este ispititoare, dar nu poate fi susținută documentar în ceea ce privește o datare mai tîrzie a „foedus“-ului callatian, deoarece după campania lui Lucullus pînă la înființarea provinciei Moesia nici o altă campanie n-a mai avut drept scop recucerirea orașelor pontice. Expedițiile din anii 29/27 î.e.n. ale lui Crassus au avut drept obiectiv aproape exclusiv teritoriul cuprins între Dunăre și mare, după cum mărturisește Dio Cassius (LI, 23—26). La această epocă, fostele colonii grecești erau, credem, aliate vechi ale Romei.

⁹ Vezi mai sus, nota 7.

Pont¹⁰; Nu ar fi exclus (cu toate că nu dispunem de nici o mărturie efectivă în acest sens) ca romanii să fi lăsat în anumite cetăți, garnizoane temporare, cel puțin pînă la sfîrșitul ultimului episod al acestui război împotriva lui Mithridate. Aceste trupe ar fi avut misiunea să asigure „credința“ proaspeților aliați, precum și apărarea lor în cazul unui eventual atac din partea „barbarilor“. La capătul acestei lungi și grele campanii de pe pămîntul dobrogean, Marcus Terentius Varro Lucullus trece în Asia Mică, unde va seceră pe fratele lui pînă în anul 67 î.e.n., cînd *lex Manilia*¹¹ îl înlocuiește pe Lucius Lucullus, aducîndu-l pe Pompei în fruntea trupelor.

La un deceniu după stabilirea noilor raporturi dintre Republică și cetățile grecești, pacea va fi din nou tulburată. Răspunderea acestei acțiuni revine nu geților nord sau sud dunăreni, ci noului guvernator al Macedoniei, din anul 62/61, Caius Antonius Hybrida. Dio Cassius, care relatează pe larg evenimentele, ne informează că Hybrida „...cît a guvernat Macedonia... a pricinuit multe neazuri atît celor ce se aflau sub stăpînirea lui, cît și *aliaților*“. Pustiind și jefuind pămînturile dardanilor și ale vecinilor lor, generalul roman este la rîndul lui atacat de cei jefuiți, învins și alungat după ce a pierdut și toată prada de război luată de el. „Întrucît și *cu aliații din Moesia* se purtase la fel — scrie în continuare Dio Cassius — Antonius suferi o înfrîngere lîngă cetatea istrienilor din partea bastarnilor din Scythia, veniți în ajutorul acestora. Și el a trebuit să fugă“¹². Astfel, în chip paradoxal, în vreme ce la Roma, Pompei își sărbătorea triumful asupra lui Mithridate, undeva în Balcani, legiunile Macedoniei sufereau o înfrîngere rușinoasă, pierzîndu-și steagurile, poate chiar în acele locuri care văzuseră — prin campania lui Varro Lucullus — zorile acestei mari victorii.

* * *

Analizînd eșecul lui Hybrida din anul 61 î.e.n., Vasile Pârvan postula ideea că, pe lîngă bastarnii amintiți de Dio Cassius, cei care au adus o contribuție esențială la această înfrîngere au fost geții conduși de Burebista, chiar dacă izvoarele nu menționează acest fapt¹³. Istoricul român îl consideră astfel pe Burebista ca pe un nou Mithridate, ce ar fi creat încă din anul 60 î.e.n. un front larg antiroman în Balcani, front din care în mod normal cetatea Histria făcea parte. Ideea mai este încă susținută și astăzi de unii istorici români¹⁴, deși

¹⁰ Informațiile extrem de sărace de care dispunem cu privire la expedițiile romane pînă în anii 72/71 arată că acțiunile erau îndreptate în afara granițelor viitoarei provincii Moesia. Știrile privitoare la anii 113—72 î.e.n. sînt oferite de Tit-Liviu, *Per. LXII*; Eutropiu, *Brev.*, IV, 10. Pentru date suplimentare vezi D.M. Pippidi, *op. cit.*, p. 275, notele 37—43.

¹¹ Ronald Syme, *The Roman Revolution*, Oxford, N.P. (1960), p. 29.

¹² Dio Cassius, ΠΟΜΑΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ, XXXVIII, 10, 1.

¹³ *Getica*, p. 78.

¹⁴ D. M. Pippidi, *op. cit.*, p. 282.

evenimentele ulterioare anului 60 î.e.n. nu confirmă o alianță între Histria și Burebista.

Se afirmă totuși că ascensiunii uluitoare a geto-dacilor conduși de Burebista, descrisă cu atîta precizie de către Strabo și confirmată de inscripția lui Acornion, i s-au opus orașele pontice, cu excepția Dionysopolisului; după o interpretare mai nouă a decretului în cinstea lui Aristagoras, fiul lui Apaturios, însăși Histria — salvată cu cîțiva ani mai înainte de geți — s-ar fi întors acum împotriva lor¹⁵. Lucrul pare de neînțeles ținînd seama de legăturile tradiționale de alianță dintre unele cetăți grecești — în special Histria — cu geții de pe ambele maluri ale Dunării, care le-au protejat cu consecvență¹⁶.

Mobilul și posibilitatea rezistenței Histriei în fața lui Burebista ni se par greu de înțeles mai ales că, datorită acțiunii sale din anul 60 î.e.n. Hybrida deteriorase total raporturile realizate de Lucullus prin alianța cu orașele pontice¹⁷. De aceea socotim necesară reexaminarea relațiilor dintre Roma și aliații săi pontici după conflictul creat de Hybrida, ținînd seama și de noua atitudine ostilă a grecilor față de geto-daci. Opoziția întîmpinată de Burebista permite deducția că între anii 61/60 î.e.n. și momentul atacului geto-dacic împotriva orașelor grecești a avut loc o reorientare a politicii romane în această zonă.

S-ar putea ca o informație a lui Suetoniu să îngăduie o înțelegere mai exactă a acestor raporturi dintre geți, coloniile grecești și romani, în ciuda aparentei lor contradicții. Autorul antic reamintează rela-tează că tatăl lui Augustus, Caius Octavius, care a preluat guvernarea Macedoniei între unii 60/59 î.e.n., adică imediat după Hybrida, a condus provincia cu tot atîta dreptate cît și curaj, înfrîngîndu-i pe bessii și traci într-o mare luptă, iar pe *aliați* i-a tratat atît de bine încît, Cicero, într-o scrisoare ce s-a păstrat, îl îndeamnă pe fratele său Quintus, pe atunci proconsul în Asia, să-l imite pe vecinul său Octavian în privința „*felului de a-și cîștiga aliați*“¹⁸. Tratatamentul deosebit pe care noul guvernator al Macedoniei îl aplică aliaților — printre care nimic nu se opune să numărăm în primul rînd cetățile pontice — constă poate în reprobarea faptelor lui Hybrida și oferirea unor garanții în ceea ce privește respectarea „foedus-ului“ încheiat în anul 71/70 î.e.n. probabil cu fiecare dintre orașele grecești. La data cînd presupunem că noul guvernator al Macedoniei își desfășura politica de reconciliere ce cetățile pontice, Republica ieșise învingătoare din conflictul cu Mithridate. Roma reprezenta cea mai importantă forță a vremii, spre care

¹⁵ Id., *ibidem*, p. 284. Studiul inscripției îl conduce pe autor la concluzia că informațiile pe care le cuprinde decretul în cinstea lui Aristagoras se raportează la anii cînd orașul a fost nu numai prădat, dar pentru un timp și ocupat de geții conduși de Burebista.

¹⁶ *Ibidem*, p. 230 și 231.

¹⁷ *Ibidem*, p. 282.

¹⁸ Suetoniu, *De vita Caesarum. Divus Augustus*, III, 3. Provinciae praefuit non minore iustitia quam fortitudine; namque Bessis ac Thracibus magno proelio fuis ita socios tractavit, ut epistolas M. Ciceronis extent quibus Quintum fratrem eodem tempore parum secunda fama proconsulatum Asiae administrantem hortatur et monet, imitentur in promerendis sociis vicinum suum Octavium.

oligarhia cetăților grecești se îndreptă în mod natural spre a-și câștiga un sprijin solid, așa încît dorința de reinnoire a alianței făcută de Lucullus, exista de ambele părți. Așadar, atunci cînd geto-dacii lui Burebista atacă cetățile pontice, acestea le rezistă cîntînd pe sprijinul puternicului lor aliat, Roma, care trebuia să le ajute, conform obligațiilor din „foedus“, reconfirmate de Caius Octavius. Dar romanii n-au intervenit. Faptul nu provine atît dintr-o indiferență — de altfel greu de presupus — față de soarta acestor aliați atît de prețioși ci din aceea că atacul lui Burebista a intervenit într-un moment cînd din pricina propriilor sale sfîșieri interne, Roma se afla în imposibilitatea de a-și respecta obligațiile asumate în vremuri mai puțin tulburi.

* * *

Istoriografia românească plasează cucerirea cetăților grecești de către Burebista între anii 60—48 î.e.n.¹⁹, mai recent în perioada 55—52 î.e.n.²⁰ sau 50—48 î.e.n.²¹. Documentul principal pe care se sprijină fixarea termenului *post quem* al acestor evenimente este cunoscuta mărturie a lui Dio din Prusa, care spune : „Orașul boristenților (Olbia) nu mai are o întindere potrivită cu vechea sa glorie, din pricina deselor cuceriri și a războaielor... Ultima și cea mai îndelungată cucerire (se spune că a avut loc) *nu mai departe de acum o sută cincizeci de ani*. Geții au luat atît orașul Boristene cît și alte cetăți așezate pe țărmurile Pontului Stîng, pînă la Apollonia“²². Un calcul aproximativ, bazat pe mărturia lui Dio Chrysostomul, coboară data atacului dat asupra Olbiei spre anii inferiori ai celui de-al șaselea deceniu al veacului I î.e.n.²³. Informațiile din *Borystenithikos* sînt coroborate de conținutul decretului în cinstea lui Acornion, dedicat lui de dionysopolitani în anul 48 î.e.n. înainte de bătălia de la Pharsalos (din 9 august). Mențiunea din această inscripție, conform căreia Burebista devenise „*în timpul din urmă* (de curînd)... cel dintîi și cel mai mare dintre regii din Tracia și stăpînitor al tuturor ținuturilor de dincolo și de dincoace de Dunăre...“²⁴, nu face decît să sublinieze că preeminența regelui Burebista în lumea tracică era de dată recentă la vremea cînd i s-a

¹⁹ V. Pârvan, *op. cit.*, p. 79.

²⁰ Miron Constantinescu, Constantin Daicoviciu, Ștefan Pascu, *Istoria României, Compeniu*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1969, p. 43 (capitol scris de Hadrian Daicoviciu).

²¹ Em. Condurachi, *op. cit.*, p. 522.

²² Dion Chrysostom, loc. cit., οὐ πρὸ πλείονων ἢ πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν ἐτῶν.

²³ În general data atacului de către geții asupra Olbiei se întemeiază pe anul 95 e.n., cînd Dion a vizitat orașul boristenților și pe afirmația sa că acest atac s-a întîmplat cu 150 ani înainte de vizita sa, rezultînd astfel anul 55 î.e.n. Însă Dion ține discursul său la Olimpia în anul 97 e.n., dată de la care trebuie să se pornească calculul perioadei cînd geții au distrus Olbia. Ținînd seama că Dion afirmă că acest atac nu a putut avea loc *mai departe de 150 de ani în urmă*, s-ar putea presupune că acest atac s-a întîmplat la o dată ceva mai recentă.

²⁴ G. Mihajlov, *op. cit.*, p. 31, nr. 13, r. 22—25 : νεοστ]εῖ τε τοῦ βασιλέως βυρεβίστα πρώτου καὶ μ[ε]γίστου γεγ]ονότος τῶν ἐπι Θράκης βασιλέων καὶ πάσα[ν] τὴν πέρ]αν τοῦ ποταμοῦ καὶ τὴν ἐπι τὰδε κατεισ[η] [κότος γ]ενόμενος....

dedicat lui Acornion decretul. De asemenea, informația lui Strabo că Burebista „...în câțiva ani a făurit un stat puternic ἄλιγος ἑτῶν μεγάλην ἀρχὴν κατεστήσατο și a supus geților cea mai mare parte din populațiile vecine”²⁵, devenind după aceea temut și de romani, confirmă atacurile fulgerătoare ale lui Burebista. Socotim că afirmațiile cu privire la rapiditatea înălțării neamului get sînt în aceeași măsură aplicabile și cuceririi cetăților pontice de la Olbia la Apollonia, iar atacul și-a făcut efectul într-un moment cînd Roma era incapabilă să-și apere aliații pontici. Dar nu anul 55 î.e.n. ar putea marca o asemenea conjunctură favorabilă, de care geții să poată profita aproape fără riscuri. Pe de altă parte, dacă datele transcrise de Appian în ale sale „Războaie civile” sînt reale, ele par a confirma ipoteza noastră. La sfîrșitul anului 49 î.e.n., „...Toate neamurile... de pe meleagurile Pontului Euxin, fie greci fie barbari, toate...”²⁷ sînt alături de Pompei în războiul civil. Se pare deci că la acea dată cetățile grecești mai erau încă aliatale Romei, nefiind cucerite așadar de Burebista. Momentul cel mai prielnic pentru ofensiva geto-dacilor este oferit de anul 48 î.e.n., dată la care conflictul dintre Cezar și Pompei atinge punctul său culminant, făcînd iminentă ciocnirea lor decisivă.

Socotim prin urmare că în anul 48 î.e.n., Burebista profită de divizarea forțelor armate romane între cei doi adversari, Pompei și Cezar, cucerește lanțul de cetăți pontice, de la Olbia la Apollonia²⁸, cucerire întreprinsă poate în vederea unei viitoare coaliții antiromane. Simțind apoi nevoia legalizării unei situații de fapt, regele get îl folosește în anul 48 î.e.n. pe abilul diplomat Acornion din Dionysopolis care, precum spune inscripția „...fiind trimis de regele Burebista sol pe lîngă comandantul roman Gnaeus Pompeius, fiul lui Gnaeus, și întîlnindu-se cu acesta în părțile Macedoniei, lîngă Heraclea Lyncestis nu numai că și-a îndeplinit cu bine însărcinările primite din partea regelui **cîștigînd pentru acesta bunăvoința romanilor...**”²⁹, dar a obținut și pentru patria sa cele mai strălucite rezultate.

Fără a intra în comentarii ample asupra acestui pasaj, credem că reiese clar din el dubla misiune pe care ambasadorul lui Burebista a îndeplinit-o și anume de a cîștiga pe de o parte bunăvoința puternicului

²⁵ *Geographia*, VII, 3, 11 (C. 304).

²⁶ În discuțiile pe marginea acestei comunicări, cercetătorul Petre Alexandrescu ridică obiecția — fără a o argumenta de altfel — că ocuparea cetăților pontice nu a putut avea loc prea repede. În afara mărturiilor aduse de autorul prezentului studiu în sprijinul ideii că luarea în stăpînire a orașelor grecești a putut fi efectuată în curs de cîteva luni, mai trebuie adăugat că, pe lîngă situația precară în care aceste orașe se aflau de pe urma campaniilor lui Lucullus și Hybrida, atacul geților se desfășoară și într-un moment de mari mișcări împotriva romanilor. Astfel, Pharnace, fiul lui Mithridate, ridică la rîndul lui armele împotriva Romei, la puțină vreme după cucerirea Olbiei, adică în anul 48 î.e.n. Această acțiune este interpretată ca factor al victoriilor lui Burebista, completînd astfel pe țărmul de nord-vest al Mării Negre mișcarea antiromană în plină desfășurare a conducătorului geto-dacilor (Em. Condurachi, *op. cit.*, p. 518).

²⁷ ΕΜΦΥΑΙΑ. II, 51.

²⁸ Vezi mai sus, nota 3.

²⁹ D. M. Pippidi, *op. cit.*, p. 283, nota 70.

Pompei pentru cel mai mare dintre regii Traciei, iar pe de altă parte de a face ca orașul său să profite de aceeași bunăvoință, cu atât mai necesară cu cât deși — bănuim noi — aliat al Romei, el deschisese larg portile în fața geto-dacilor.

Această solicitare a bunăvoinței romane din partea lui Burebista însemna probabil o acceptare oficială de către Roma a stăpînirii geto-dace asupra cetăților pontice recent cucerite. Basileul oferea în schimb alianța sa lui Pompeius Magnus, care la acea dată reprezenta Republica, avînd așadar calitatea de a-i legitima din punct de vedere roman cuceririle. Poate că, asemeni lui Roles³⁰, două decenii mai tîrziu, și Burebista va fi devenit în felul acesta *amicus et socius Populi Romani*. Către unele din aceste concluzii ne îndreaptă și amplul studiu al prof. Em. Condurachi — de altfel singurul în istoriografia românească dedicat în chip special raporturilor dintre *Burebista și orașele pontice* — unde citim: „În calitate de supus și om de încredere al regelui, Acornion este trimis în anul 48 î.e.n. de către Burebista pe lîngă Pompei... Este probabil că această misiune diplomatică avea de scop să asigure lui Burebista, în schimbul unui eventual ajutor militar, consolidarea pozițiilor cîștigate la Dunărea de Jos“³¹.

LA CONQUÊTE DES VILLES PONTIQUES PAR BURÉBISTA

Résumé

L'auteur reprend le problème des rapports entre les cités grecques de la côte ouest du Pont Euxin et Rome durant la première moitié du Ier siècle av.n.è., ainsi que celui d'une date plus précise de leur conquête par les Géo-Daces de Burébista. Considérant que le *foedus* de Callatis doit être mis en rapport avec les résultats des campagnes de M. Terentius Varro Lucullus de 72/71 av.n.è., l'auteur pense qu'à partir de ce moment les cités ouest-pontiques deviennent les alliées fidèles de Rome. Même si les spoliations auxquelles ces cités, et notamment Histria, sont ensuite soumises de la part de C. Antonius Hybrida ont détérioré pour un moment les relations des Grecs du Pont gauche et des Romains, l'esprit du *foedus* de 71/70 sera restauré durant le proconsulat du Macédonien C. Octavius (60/59 av.n.è.). L'auteur fonde ses hypothèses sur une information de Suétone (*Aug.* III, 3) qui parle clairement de l'attitude bineveillante du gouverneur de la Macédoine vis à vis des alliées.

L'auteur pense que les relations amicales ainsi rétablies ont continué jusqu'à la conquête des cités pontiques par le roi Burébista. Cette action constitue le deuxième problème envisagé par l'étude. A partir d'une discussion concernant les divers opinions exprimées dans l'historiographie roumaine à propos de la politique pontique du roi, l'auteur conclut que Burébista n'est intervenu d'aucune manière qu'il soit dans le conflit d'Hybrida avec les Grecs d'Istros. En effet, s'il avait aidé la ville en 61/60, une re-conquête de celle-ci en 55 av. n.è. aurait été sans objet.

A partir du témoignage de Dion Chrysosthème, du décrit dionysopolitain pour Acornion et d'Appien, l'auteur croit pouvoir dater la conquête de Burébista

³⁰ Dio Cassius, *loc. cit.*, LI, 24, 6.

³¹ Em. Condurachi, *op. cit.*, p. 549.

en 48 av.n.è., durant la guerre civile; la mention du décret de Dionysopolis, selon lequel Acornion a demandé : τὴν εὐνοίαν τῆν Ῥωμαίων παραγόμενος τῷ βασιλεῖ pourrait être interprétée comme faisant allusion à une requête de Burebista qui attendait de la part de Pompée la reconnaissance officielle de sa domination dans les cités grecques de l'ouest de la mer Noire. En échange, il pouvait peut-être lui offrir une alliance à la suite de laquelle le „βασιλεύς“ deviendrait *amicus et socius Populi Romani*, comme lui sera, quelques années plus tard, Roles, un autre roi de ces contrées.

DIE EROBERUNG DER PONTISCHEN STÄDTE DURCH BUREBISTES

Zusammenfassung

Der Verfasser nimmt die Frage der Beziehungen zwischen den westpontischen Städten und Rom in der ersten Hälfte des 1.Jh.v.u.Z. wieder auf, sowie die der genaueren Belege für das Datum, zu dem diese Städte von den unter der Führung von Burebistes stehenden Geto-Dakern erobert wurden. Von dem Standpunkt ausgehend, dass der in Callatis gefundene „Foedus“ sich auf die Ergebnisse des Feldzuges von Marcus Terrentius Varro Lucullus in den Jahren 72/71 v.u.Z. bezieht, meint der Verfasser, dass die pontischen Städte von diesem Datum an standhafte Verbündete Roms sind. Wenn auch die Plünderungszüge, die Antonius Hybrida, der Statthalter von Makedonien, auf einige reichliche Städte unternimmt, darunter auch Histria, wenn er auch für eine gewisse Zeit die guten Beziehungen zwischen den Griechen des westlichen Pontus und der Republik zerstörte, so wurden diese Beziehungen im Sinne des Foedus des Jahres 71/72 v.u.Z. von Caius Octavianus wieder hergestellt, der Makedonien zwischen den Jahren 60 und 59 regierte.

Die Behauptungen des Verfassers beruhen auf einer Information des Suetonius (siehe Anm. 13), der ausdrücklich das wohlwollende Verhalten des neuen Verwalters gegen die Verbündeten erwähnt. Es wird geschätzt, dass die Beziehungen zwischen den Griechen vom westlichen Pontus und den Römern, die derart wiederhergestellt waren, ungetrübt bis zur Eroberung der Städte an der Westküste des Pontus Euxinus durch den Dakerkönig Burebistes andauert haben.

Dieses Unternehmen des Burebistes ist die zweite Frage, die der Verfasser hier untersucht. Er prüft die verschiedenen Stellungnahmen der rumänischen Historiographie zur Pontus-Politik des Burebistes (siehe Anm. 13 und 14) und meint, dass der Dakerkönig sich in keiner Weise in den Konflikt des Hybrida mit der Stadt Histria gemischt hat, denn sollte er dieser Stadt in den Jahren 61/60 geholfen haben, so erscheint eine eventuelle Rückeroberung im Jahre 55 v.u.Z. völlig unerklärlich.

Anhand der Aussagen des Dion Chysostomus (siehe Anm. 31) der Inschrift des Acornion und einer Information von Appianus (s. Anm. 27) erachtet der Verfasser, dass Burebistes die Städte an der pontischen Küste im Jahre 48 v.u.Z. zur Zeit des Bürgerkrieges erobert hat und die Erwähnung in der Inschrift von Dionysopolis. Dass muss als eine Bitte des Burebistes an Pompeius gedeutet werden, die die öffentliche Anerkennung der Eroberung der pontischen Städte betrifft. Als Entgelt für diese Anerkennung bot der dakische König ein Bündnis, durch welche anzunehmen ist, dass er ein „amicus et socius Populi Romani“ wurde, so wie dies später auch Roles werden sollte (s. Anm. 30).